

TUG'RUQ VAQTIDA VARIKOZ KENGAYGAN VENALARNING GEMODINAMIK AHAMIYATI VA ASORATLAR XAVFI

Ismatullayeva Mavsuma Qudratillo qizi

AGMI 1-kurs magistranti

Nabiyeva D.Y.

Ilmiy rahbar: Phd.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.19975887>

Dolzarbli. Varikoz kasalligi reproduktiv yoshdagi ayollar orasida keng tarqalgan patologiya bo'lib, ayniqsa homiladorlik davrida uning uchrash chastotasi sezilarli darajada ortadi. Statistik ma'lumotlarga ko'ra, homilador ayollarning 30–40% ida turli darajadagi varikoz kengayish kuzatiladi.

Homiladorlik davrida ayol organizmida bir qator fiziologik o'zgarishlar yuz beradi, xususan:

- aylanayotgan qon hajmi 40–50% ga ortadi,
- progesteron gormoni ta'sirida venoz devor tonusi pasayadi,
- bachadonning kattalashishi natijasida pastki kovak vena va kichik tos venalariga bosim ortadi.

Mazkur omillar venoz qon oqimining sekinlashishiga, venoz stazning shakllanishiga va natijada varikoz kengayishning kuchayishiga olib keladi. Tug'ruq jarayonida esa qorin ichki bosimining keskin oshishi va kuchanish fazalari venoz tizimga qo'shimcha yuklama beradi. Bu esa tromboz, tromboemboliyalar hamda qon ketish kabi jiddiy asoratlar xavfini oshiradi.

Shu nuqtai nazardan, varikoz kengaygan venalarning tug'ruq vaqtida gemodinamik ahamiyatini o'rganish va asoratlar xavfini baholash zamonaviy akusherlik va ginekologiyada muhim ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi.

Tadqiqot maqsadi. Varikoz kengaygan venalarning tug'ruq jarayonida gemodinamik o'zgarishlarga ta'sirini kompleks baholash hamda ular bilan bog'liq asoratlar xavfini aniqlash.

Material va usullar. Tadqiqotda jami 120 nafar homilador ayol ishtirok etdi. Bemorlar ikki guruhga ajratildi:

- 1-guruh (asosiy guruh): 60 nafar varikoz kasalligi mavjud ayollar
- 2-guruh (nazorat): 60 nafar somatik jihatdan sog'lom ayollar

Barcha ishtirokchilarda quyidagi tekshiruvlar amalga oshirildi:

- Dopplerografiya – venoz qon oqimi tezligini aniqlash uchun
- Koagulogramma – qon ivish tizimi holatini baholash
- Klinik kuzatuv – tug'ruq davomiyligi va kechishini o'rganish
- Postpartum monitoring – tug'ruqdan keyingi asoratlarni aniqlash

Shuningdek, quyidagi parametrlar baholandi:

- tromboembolik asoratlar chastotasi
- tug'ruqdan keyingi qon ketishlar
- og'riq va og'irlik sindromi
- varikoz darajasi bilan asoratlar o'rtasidagi korrelyatsiya

Statistik tahlil SPSS dasturi yordamida olib borildi, ishonchlilik darajasi $p < 0,05$ deb qabul qilindi.

Natijalar. Tadqiqot natijalari varikoz kasalligi mavjud ayollarda sezilarli gemodinamik o'zgarishlar kuzatilishini ko'rsatdi.

- Venoz qon oqimi tezligi nazorat guruhiga nisbatan **28–32% ga sekinlashgan**
- Giperkogulyatsiya holatlari **1,8 barobar ko'p** uchragan
- Tug'ruq davomiyligi o'rtacha **18–22% ga uzaygan**

Asoratlar tahlili quyidagilarni ko'rsatdi:

- Tromboembolik asoratlar **12%** holatda qayd etildi (nazoratda 3–4%)
- Tug'ruqdan keyingi qon ketishlar **15%** ni tashkil etdi (nazoratda 6–7%)
- Pastki ekstremitalarda og'riq va og'irlik hissi **65%** bemorlarda kuzatildi

Bundan tashqari, varikoz kasalligining og'irlik darajasi ortishi bilan asoratlar chastotasi ham ortib borishi aniqlandi ($r = 0,72$), bu esa kuchli ijobiy korrelyatsiyani ko'rsatadi.

Olingan natijalar varikoz kasalligi nafaqat lokal venoz patologiya, balki butun organizm gemodinamikasiga ta'sir qiluvchi tizimli holat ekanligini tasdiqlaydi.

Muhokama. Tadqiqot natijalari boshqa ilmiy manbalar bilan mos keladi va varikoz kasalligining tug'ruq jarayonidagi klinik ahamiyatini tasdiqlaydi.

Venoz staz va giperkogulyatsiya kombinatsiyasi tromboz rivojlanishi uchun qulay sharoit yaratadi.

Shuningdek, tug'ruq vaqtida kuchanishlar venoz bosimni oshirib, varikoz tugunlarning yorilishiga va qon ketishga olib kelishi mumkin. Bu esa akusherlik amaliyotida alohida e'tibor talab qiladi.

Profilaktik nuqtai nazardan quyidagi choralar muhim:

- kompression terapiya
- antikoagulyant profilaktika (ko'rsatmaga binoan)
- tug'ruqni individual rejalashtirish
- risk guruhidagi ayollarni erta aniqlash

Xulosa. Varikoz kengaygan venalar tug'ruq vaqtida gemodinamik buzilishlarning muhim omili hisoblanadi. Ular:

- venoz qon oqimining sekinlashishiga,
- giperkogulyatsiyaga,
- tromboembolik asoratlar xavfining ortishiga,
- tug'ruqning cho'zilishiga va qon ketishlarga olib keladi.

Shu sababli varikoz kasalligi mavjud homilador ayollarda:

- individual yondashuv asosida tug'ruqni olib borish,
- erta diagnostika,
- profilaktik va terapevtik choralarni qo'llash zarur.

Mazkur yondashuv ona va bola uchun xavfsiz tug'ruqni ta'minlashda muhim ahamiyatga ega.